

УДК 001

DOI: <https://doi.org/10.17721/sophia.2023.22.17>

Л. О. Шашкова, д-р філос. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-2054-0405

e-mail: profshashkova@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

С. А. Крилова, д-р філос. наук, проф.

ORCID ID: 0000-0002-5528-7438

e-mail: ana.swetly@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І АКАДЕМІЧНА ХАРИЗМА ВЧЕНОГО: ЦІННОСТІ ВІДКРИТОСТІ Й ДОВІРИ

Розглянуто особливості зв'язку академічної доброчесності й академічної харизми вченого. Питання в сучасному суспільстві актуалізовано тим, що, з одного боку, наукові й освітні установи, передусім університети, усе інтенсивніше конкурують між собою у науковій сфері. А з іншого боку, наукові досягнення потребують соціального схвалення і соціальної прийнятності.

Розглянуто етос науки, його система норм і цінностей, яка регулює діяльність наукової спільноти, об'єднує у цілісність, встановлює зв'язки із суспільством. Показано високий ступінь довіри в суспільстві до професії вченого та його причини. Розкрито, що вимога дотримання цінностей наукових досліджень – відкритості, об'єктивності, чесності, солідарності – здійснимо лише за умови відповідального ставлення учених до визначення критеріїв належної дослідницької поведінки та адекватного реагування на порушення чеснот. У такому розумінні розглянуто принципи академічної доброчесності.

Водночас показано, що наука – це діяльність особиста, яка потребує зосередженості й індивідуального самозаглиблення. Академічну харизму визначено як здатність вченого до особистісних винаходів, які виникають у співтеоретичному комунікативному просторі, що включає у себе минуле, сучасне і майбутнє. Наявність академічних харизматиків у освітньому й науковому просторі оживлює академічну доброчесність, додає її формальний і навіть саморепресивний характер.

Показано, що шлях справжнього вченого – у русі від академічної доброчесності, коли він вивчає попередню традицію і чесно знаходить своє місце серед наявних напрямів, до академічної харизми, коли в нього з'являється можливість створити власний напрям і школу. Академічна харизма викладача, його зануреність у вир власної наукової творчості ініціює його учнів і послідовників на власну творчість. У результаті академічна доброчесність стає не чимось зовнішнім і репресивним, а внутрішнім стрижнем молодого вченого, який резонує з потребою і здатністю творити в науковій діяльності.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна харизма, наука, учений, довіра, етос науки, наукова творчість.

Актуальність теми. Чи заслуговує на довіру професія вченого? Чи існує залежність індексу довіри до цієї професії від соціально-культурного контексту або від особистості й харизми самого вченого? Які чесноти переважають у суспільному схваленні людей науки? Дослідження таких питань стає все більше актуалізованим у сучасному контексті. Справді, авторитет учених, знавців, виробників знань у сучасному суспільстві знання досить високий. Причиною такого ставлення, безперечно, є переконання у тому, що наука сприяє досягненню суспільно схвалених цілей. Особливо важливіми для аналізу наявного ступеня довіри до науки є прояснення ціннісного виміру діяльності вченого, його співвіднесеності з базовими цінностями культури. **Метою статті** є обґрунтування концептів академічної доброчесності й академічної харизми як інтегральних компонентів етосу сучасної науки та аналізу особливостей взаємозв'язку академічної доброчесності й академічної харизми в науковій діяльності вченого.

Основні результати. Наукові дослідження від самого початку свого розгортання засновуються серед іншого на довірі. Спочатку – на довірі до знавців, тих, кого вважали носіями унікальних знань, умінь і мудрості, згодом – на довірі до авторитету і авторитетних текстів, а від часів формування у новоевропейський період сучасної науки – на довірі до прагнення істини, досягти якої стало програмною метою для всіх, хто присвятив своє життя заняттям наукою, науковим дослідженням. Мабуть, саме останнім засновком як визначальною чеснотою діяльності науковця пояснюється незмінно висока довіра в суспільстві до науки загалом і до професії

науковця зокрема. З історії науки знаємо, що на початку минулого сторіччя навіть згадування про використання науки чи викладення думки мовою, яка нагадувала наукову фразу, було достатнім для публічної людини, щоб переконати слухачів у правильності своїх тверджень [6]. Чим більше мовець здавався схожим на вченого, тим більш переконливим він сприймався.

Ipsos Group – міжнародна маркетингово-дослідницька компанія з 2018 р. визначає Глобальний індекс довіри – *Global Trustworthiness Index*, і на підставі опитування відстежує, наскільки люди з різних країн світу бачать професії як такі, що заслуговують чи не заслуговують їхньої довіри. З 26 травня до 9 червня 2023 року включно Ipsos було проведено опитування у 31 країні, на основі результатів якого було визначено *Global Trustworthiness Index 2023* до переліку професій з 18 різних груп, включно з професією вченого [11]. Стабільно протягом років, коли були проведені опитування, лікарі і вчені зберігають свої позиції найнадійніших професій у світі. Майже шість із десяти учасників глобального відбору вважають, що професії лікаря і вченого заслуговують довіри на 58 % та 57 % відповідно (показник, близький до попередніх років). Цікаво, що професія політика також стабільно залишається такою, що найменше заслуговує на довіру людей, – всього 14 % [11].

Спробуємо дати відповідь на запитання, що засвідчують такі результати опитування. Відомий соціолог науки Макс Вебер акцентував увагу на тому, що віра в науку і цінність наукової істини є зовсім не природною властивістю людини, а продуктом конкретної культури [1]. Це означає, що довіра може перетворюватись на сум-

© Шашкова Л. О., Крилова С. А., 2023

нів чи навіть на вороже ставлення до науки та її цінностей. А значить, важливою і необхідною умовою для соціальної прийнятності науки є соціальне схвалення її досягнень, яке проявляється в існуванні спільного переконання у тому, що наука сприяє досягненню схвалених суспільством цілей, а також у спільному відчутті, що цінності науки збігаються з базовими культурними цінностями. Тобто результати опитування Ipsos засвідчують високий ступінь соціального схвалення наукової діяльності як ціннісно позитивної для людини.

Високий ступінь довіри в суспільстві до професії вченого можна пояснити високою оцінкою значення "індексу" довіри в межах самої наукової спільноти. В особистому спілкуванні люди науки роль довіри значно підсилена існуванням наступності й наукової традиції, яка ґрунтується на дотриманні обов'язкового для науковця комплексу професійних норм і цінностей. У соціальний контекст сучасна наука вбудована як соціальний інститут, регулятивними функціонування якого є спеціальний комплекс норм і цінностей – етос науки, імперативи якого визначають функціонування науки як соціального інституту із виробництва знання і забезпечують нормативну основу діяльності наукової спільноти та професійної поведінки вченого. Справді, дослідники мають довіряти науковому доробку своїх попередників, а суспільство загалом має з довірою ставитися до досягнень наукової спільноти.

Концепт етосу науки, введений у широкий науковий обіг соціологом науки Робертом Мертоном, підвищив інтерес до аналізу стосунків науки і моралі, а саме – специфіки прояву професійної моралі вчених у суспільстві, яка виявляється у невідповідності між належним (норми) і сущим (практики) [10]. За Р. Мертоном, етос науки – це емоційно насичений комплекс цінностей і норм, які поділяють учені, виражений у формі приписів, заборон, переваг і дозволів, які легітимуються у термінах інституціональних цінностей. Комплекс визначений як сукупність чотирьох інституціональних імперативів: універсалізм (*universalism*), комунізм (*communism*), незацікавленість (*disinterestedness*), організований скептицизм (*organized skepticism*). (За першими літерами – CUDOS.)

Норма універсалізму засвідчує, що наука є найдемократичнішим підприємством із відомих людству. Ця вимога передбачає, що оцінка наукового результату залежить лише від його змісту і ґрунтується не на персональному рівні. Норма комунізму (комуналізму) визначає відкритість результатів наукових досліджень для наукової спільноти. Результати науки мають стати надбаннями наукової спільноти, доступними для всіх, оприлюдненими в повному обсязі. Ця вимога є приписом рівності членів наукової спільноти щодо права на істину. Норма незацікавленості (безкорисності) – це вимога-припис відкритості наукової комунікації, незалежності істинності чи хибності наукових висловлювань від корисності та особистої вигоди. Організований скептицизм – вимога критичного ставлення як до власних ідей, так і до ідей колег.

Як цілісність науковий етос можна вивести зі спільної вимоги обов'язковості дотримання його настанов та моральної єдності й солідарності вчених, яка виявляється в організації і проведенні наукових практик. А що власне означає в науковій діяльності та спілкуванні *виявляти солідарність* і коли існує право апелювати до солідарності? У науці виявлення солідарності є передовсім формою моральної самовідданості, відвагою до дій, а моральний вимір стосунків визначається довірою, тобто ситуацією, яка характеризується очікуванням взаємності

та заснована на тривалій упевненості в такій взаємності, яку забезпечує дотримання імперативів етосу науки (на відміну від солідарності як соціального феномену, яка доволі ситуативна, конвенціонально мінлива і не настільки переконлива, як моральні мотивації).

Вимога дотримання згаданих цінностей наукових досліджень – відкритості, об'єктивності, чесності, солідарності – можлива лише за умови відповідального ставлення дослідницької спільноти до визначення критеріїв належної дослідницької поведінки та адекватного реагування на загрози або порушення чеснот. У такому розумінні співмірність якостей науковця із завданнями наукової діяльності закладена найбільшою мірою у принципи академічної доброчесності.

Концепт "академічної доброчесності" активно впроваджений у сферу сучасної наукової та освітньої діяльності. І хоча цей концепт залишається змістово відкритим до уточнення, головне, що в його визначеності поєднані етичні норми і правила поведінки в професійному середовищі. Будемо керуватися визначенням у законі: "Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри під час навчання та/або наукових (творчих) досягнень" (Стаття 42 "Закону України про освіту") [2].

Невідповідна принципу академічної доброчесності поведінка в освітній чи науковій діяльності піддається критиці. Зокрема, до таких відхилень зараховуємо плагіат, фабрикацію, фальсифікацію. Академічний плагіат розуміється як оприлюднення наукових результатів чи ідей, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства. Фабрикація є вигадкуванням чи приписуванням даних або ж фактів, які використовуються у наукових дослідженнях. А фальсифікація визначається як свідомо зміна чи модифікація наявних даних, які стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

У межах філософського підходу академічна доброчесність постає як складна цілісність із характерними інтегральними складниками, які водночас визначають умови функціонування такої цілісності. До останніх належать відкрита наука (*open science*), етика науки та відповідна дослідницька практика – *research integrity*. Відкрита наука уможливує наявність схвалення і довіри в суспільстві до наукових досліджень. Елементами відкритої науки є відкритість і доступність освіти, відкритий доступ до публікацій, відкриті дані та відкрите рецензування наукових досліджень, відкрита методологія, відкрите програмне забезпечення, побудова мережі комунікативних зв'язків наукової спільноти, заснованої на відкритості експертизи й експертних оцінок тощо. Такі питання обговорювалися в межах I Міжнародної конференції "Відкрита наука та інновації в Україні 2022" та II Міжнародної конференції "Відкрита наука та інновації в Україні 2023".

Етика науки пов'язана, як уже зазначалося, з проблематикою етосу науки як комплексу норм і цінностей та можливостей їх мінливості, з питаннями академічної свободи дослідника, етичних вимог та етичних оцінок наукових досліджень, укладанням етичних кодексів учених, формуванням етичних та біоетичних комітетів тощо.

Розуміння цілісності наукового дослідження як його життєвого циклу від початкової ідеї до проведення дослідження та його поширення забезпечує вимога

Research integrity – належної дослідницької практики з урахуванням сприяння середовища та інституцій щодо її покращення і зміцнення довіри та впевненості в усіх аспектах дослідницького процесу. Основними складниками дослідницької практики є чесність у всіх вимірах дослідження; відповідність до чинних дисциплінарних норм і стандартів у проведенні досліджень та повідомленні результатів; прозорість і відкритість у декларуванні дослідницьких інтересів, доступ до результатів досліджень, обмін результатами для визнання їхньої цінності; професійна ввічливість та повага до всіх учасників дослідження тощо.

У попередньому викладі зроблено акцент на соціальному вимірі науки та комплексі норм і цінностей етосу науки, який регулює діяльність наукової спільноти, об'єднує у цілісність, встановлює зв'язки з суспільством. Але наука – це не лише колективна й солідарна діяльність, це діяльність особиста, яка потребує зосередженості й індивідуального самозаглиблення. Немає сумнівів, що відомі вчені були новаторами, ідеї яких тією чи іншою мірою вступали у суперечність із наявними парадигмальними основоположеннями. Саме тому вони і формували інші парадигми, які відкривали для наукової спільноти і всього людства нові горизонти пізнання й діяльності.

У такому вимірі важливо усвідомлювати, що академізм – це не просто система правил, норм, традицій, які існують в університетах і академіях у конкретних соціокультурних контекстах. Академізм – це й вищий рівень творчої діяльності в культурі, зокрема в науковій культурі, коли нові ідеї, концепції, теорії є не просто результатом вільного пошуку, який може призвести до "винайдення велосипеду", а такого пошуку, який засновується на глибокому пізнанні попередньої традиції. Справжній академічний учений, учений-професіонал, на відміну від ученого-дилетанта, спочатку системно "пізнає пізнане", щоб потім прийти до "пізнання непізнаного" [5].

Отже, академічне новаторство в науці є не просто діяльністю особистості, відстороненої від інших, це – співтворча взаємодія. Це не лише реалізація волі до творчості, а й волі до спів-творчості. При цьому співтворчість не лише з тими визнаними новаторами, які були в минулому, і досвід яких вивчається для того, щоб зробити справжнє відкриття, а й з колегами, які займаються творчою дослідницькою діяльністю у просторі сучасності, а також зі студентами й аспірантами, які є майбутнім науки.

Спробуємо прояснити розуміння академічної харизми – здатності вченого до особистісних винаходів, які виникають у співтворчому комунікативному просторі, що включає в себе минуле, сучасне й майбутнє. Наявність академічних харизматиків у освітньому й науковому просторі оживлює академічну добросовісність, долає її формальний і часто репресивний і саморепресивний характер. Можемо припустити, що дослідницький шлях справжнього вченого полягає в русі від академічної добросовісності, коли він спирається на попередню традицію і чесно знаходить своє місце в наявних напрямках і школах, до академічної харизми, коли в нього з'являється можливість створити власний напрям і школу.

Щоб глибше зрозуміти, у чому сутність академічної харизми, з'ясуємо, що таке харизма. Можна погодитися з М. Вебером, який визначає цей феномен як "авторитет креативного особистісного дару" [1]. Харизма завжди пов'язана з особистістю, яка розвивається і постій-

но виходить за свої межі. У. Кларк вважає, що академічна харизма існує у наукових дослідженнях ученого, що наявні в оригінальних текстах; важливо, що вона не обмежується лише яскравою вербальною самопрезентацією [9, с. 4]. Це іскра геніальності у творах, що формує розвиток академічного харизматика [9, с. 3]. Цілісність у різних її вимірах є фундаментальною характеристикою особистості з харизмою.

Можна припустити, що оригінальність і глибина текстів ученого, який має академічну харизму, базуються на його світогляді і цінностях [3]. Для того щоб змінити застарілі підходи, зробити парадигмальне відкриття і переконати в цьому наукову спільноту, академічний харизматик повинен мати не лише критичний, самостійний і творчий світогляд, його світогляд повинен бути й системним, цілісним і гуманістичним – філософським. Такий світогляд дає академічному харизматика мудрість і переконливість аргументації, а система гуманістичних цінностей викликає довіру й емпатію. Цінності творчості, свободи і любові стають вищою метою його життя, тоді як цінності безпеки, слави і влади – лише засобом. Подібна моральна і світоглядна зрілість викликає у колег і послідовників довіру і повагу до вченого з академічною харизмою [3].

Гуманістична система цінностей, поєднана з унікальністю ідей і формою їх втілення, у свою чергу, характеризують стиль автора. У словнику української мови одним із визначень поняття "стиль" є таке: "...індивідуальна манера... стосовно ідейного змісту й ...форми" [4]. Розвиваючи це визначення, можна зазначити, що саме в такому стилі виявляється неповторна особистісна присутність автора, сміливість і мужність бути собою. Цей стиль можна впізнати серед інших текстів, – ясність позиції, гуманізм і здатність розв'язувати суперечності – ознаки стилю ученого, що притягує і заворожує читачів і послідовників магією свого письма.

Науковий текст стає цікавим як роман, де є зав'язка, кульмінація і розв'язка. На перший погляд здається, що ці компоненти присутні лише в художньому творі, але, як не дивно, це стосується і наукового тексту. Крім того, це органічно для робіт учених з академічною харизмою, адже в них маємо відображення наукового пошуку автора, нові рішення і відкриття, які розв'язують проблеми, що гальмують науку й людство загалом. Такі тексти викликають у читача поєднання інсайту й катарсису – справжнє очищення душі й просвітлення розуму. Важливим аспектом у творенні текстів ученим з академічною харизмою є їхні назви, які завжди є конкретними і в них завжди є проблема. У назві може бути й натяк на розв'язання проблеми.

Окресливши відзнаки вченого з академічною харизмою, що виявляються передусім в його текстах, припустимо, що такий учений не лише створює харизматичні новаторські тексти, а твориться цими текстами. Як створити текст, який буде актуалізувати академічну харизму? Відповідаючи на це запитання, припустимо, що спочатку необхідно знайти проблему, яка є актуальною не тільки для суспільства, а й для самого вченого. Таке поєднання актуалізує креативність, надає енергії і переконливості. Убачається, що надзвичайно важливо сформулювати лаконічне питання, у якому концентрується суть проблеми. Якщо проблемне питання сформульовано правильно, у ньому насправді поєднана актуальність для вченого і для суспільства, що з необхідністю породжує ключову гіпотезу роботи. У процесі сво-

го розгортання і доведення гіпотеза, у свою чергу, породжує логіку і структуру дослідження, поступово стаючи концепцією, що має ознаки новизни. Звісно, що дослідник повинен дуже серйозно, глибоко і щиро поставитися до проблемного питання.

Обираючи проблему і формулюючи проблемне питання, слід бути готовим до того, що гіпотези будуть не тільки доводитися, а й спростовуватися. Це не повинно зупиняти й демотивувати дослідника. Більше того, процес висунення, доведення й спростування гіпотез, викладений у тексті, робить його самостійним, цікавим і насправді харизматичним. Головне пам'ятати, що гіпотеза як проблемна відповідь на проблемне запитання, є зародок новизни, яка сама є проблемною й дискусійною уже тому, що вона нова.

Питання академічної доброчесності й академічної харизми в сучасному суспільстві актуалізується тим, що наукові й освітні установи, передусім університети, все інтенсивніше конкурують між собою і за своє місце в суспільстві. Університетським спільнотам все більше потрібні викладачі, які здатні зацікавити студентів і аспірантів. Це може викликати до життя феномен викривленої академічної харизми – академічного шоумена. На відміну від справжнього академічного харизматика, який є щирим ученим і ділиться з аудиторією досвідом своїх досліджень і винаходів, академічний шоумен схильний до "блискучих" компіляцій, у яких є ерудиція, проте вона – лише рух на поверхні науки без проникнення в її глибину. Академічний шоумен не заглиблюється в науку, а лише підносить до неї криве дзеркало й демонструє відображення аудиторії. Таке відображення стає низкою анекдотів про науку, які тішать студентів і аспірантів, але не дають їм справжніх знань і навичок, які актуалізували би їх до наукової творчості. Сумним результатом цього стає плагіат і фальсифікація під час написання курсових, бакалаврських, магістерських, дисертаційних робіт. Академічна доброчесність постає для таких студентів і аспірантів набором зовнішніх нав'язаних норм і правил, які хочеться перехитрити і обійти.

І протилежність академічного шоумена – академічний педант, який учить сліпо слідувати всім нормативам і правилам, не може змінити ситуації, адже виступає репресивною (і саморепресивною) силою, яка з необхідністю породжує імітації наукової творчості, а не її реальність. І так само провокує імітації й симулякри академічної доброчесності.

На відміну від академічного шоумена й академічного педанта, академічний харизматик постійно створює наукові артефакти, які так впливають на суспільство, що воно стає більш гуманістичним та розвинутим. Він не грає в науку, а живе наукою. Це робить його по-справжньому харизматичним викладачем, який занурює студентів і аспірантів у вир власної наукової творчості, а тому ініціює їх на власну творчість. У результаті академічна доброчесність стає для його студентів і аспірантів не чимось зовнішнім і репресивним, а внутрішнім стрижнем, який резонує з потребою і здатністю творити. На цьому шляху відбувається ініціація і розвиток академічної харизми молодих учених.

Міркуючи про поєднання життя і творчості, можна пригадати великих філософів, наділених харизмою, наприклад Сократа, для якого філософія і була його життям. Таким був і Григорій Сковорода, який відмовився від принад "світу" задля вільного філософування і написання текстів, які можуть гуманізувати життя людс-

тва. Григорій Сковорода був автором з дивовижною академічною харизмою, яка об'єднує і наукову, і художню філософську творчість, що є прикметною ознакою української філософії.

Висновки. Діяльність ученого, який завжди живе і працює в конкретному суспільстві, не відрізняється від діяльності інших людей у тому сенсі, що всі члени цього суспільства відчувають силу соціальних традицій, естафет, утопій, ідеалів і норм, які поширені в суспільстві і трансльовані в науку. Водночас наука також транслює в суспільство свої досягнення, теоретичні ідеї та відкриття, доводячи таким чином свою впливовість як соціального інституту. Результатом такої взаємодії стає відома ситуація, коли між науковим знанням, як воно існує власне як наукове, і науковим знанням, як воно вплетено в повсякденне життя людини, дуже важко провести розмежування. У цьому разі важливою стає постать самого дослідника, який, з одного боку, може критично оцінити аргументи розуміння науки лише як предмета незалежного і незацікавленого дослідження наукової спільноти, а, з іншого боку, представити науку як фокус сучасного суспільства, який перетворює його життя і окреслює можливі перспективи розвитку як притягальні, цікаві та обнадійливі для людства, хоча й почасти ризиковані та невизначені.

Щоб створити справжню новизну дослідження – розвинути, аргументувати й структурувати гіпотези, які у своєму розвитку стануть вузловими елементами концепції, необхідно обрати методологію – евристичний інструмент, який дасть можливість обернути припущення на аргументовані положення. Методології можуть бути доволі різними, не слід боятися їх поєднання, яке певною мірою постає вищим проявом новизни, але якась із них завжди буде стрижневою, резонуючи зі стрижневою проблемою дослідження і його ключовими словами. Важливо усвідомлювати, що академічна харизма вченого проявляється не лише в новизні й стилістичній красі його текстів, а й у красі його вчинків та стосунків з учителями, колегами, учнями. Для справжнього академічного харизматика наука є його життям. Він не відокремлює життя від творчого пошуку. Ідеї, які він пропонує, є справжніми, вони не відірвані від його особистості, тому в його діяльності неможливий плагіат, компіляція, фабрикація – "академічні" хвороби нашого часу.

Список використаних джерел

1. Вебер М. Про внутрішнє покликання до науки / пер. з нім. О. Горілого // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Київ : Основи, 1998. С. 310–337. <http://litopys.org.ua/weber/wbs11.htm>
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної ради (ВВР)*. 2017. 5 верес. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Крилова С., Крилова В. Феномен академічної харизми вченого в науці та освіті. *Вища освіта України*. 2023. № 2. С. 46–52.
4. Стил. *Тлумачний словник української мови*. <http://sum.in.ua/s/stylj>
5. Хамітов Н. В. Академічна філософія як наука і мистецтво. *Вісник Національної академії наук України*. 2022. № 4. С. 59–73.
6. Шашкова Л. О. Політичний поворот у філософії науки. *Політологічний вісник*. 2021. № 87. С. 14–23.
7. Clark W. Academic Charisma and the origins of the research of the university. Chicago, Ltd., London: The University of Chicago Press, 2007.
8. Merton R. K. Social Theory and Social Structure. New York: The Free Press, 1968.
9. Clemence M. Politicians are the least trusted profession, while doctors and scientists are seen as the most trustworthy. *IPSOS*. <https://www.ipsos.com/en/politicians-least-trusted-profession-while-doctors-most-trustworthy>.

References

1. Weber, M. (1998). About the inner calling to science. In *Sociology. general historical analyses*. Policy (O. Pogorily, Trans.; pp. 310–337). Osnovy [in Ukrainian]. <http://litopys.org.ua/weber/wbs11.htm>
3. Krylova, S., Krylova, V. (2023). The phenomenon of academic charisma of a scientist in science and education. *Higher education of Ukraine*, 2, 46–52 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2\(89\).06](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2023.2(89).06)
4. Style. In *Explanatory dictionary of the Ukrainian language* [in Ukrainian]. <http://sum.in.ua/s/stylj>
5. Khamitov, N. V. (2022). Academic philosophy as science and art. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 4, 59–73 [in Ukrainian].

6. Shashkova, L. O. (2021). Political turn in the philosophy of science. *Political science bulletin*, 87, 14–23 [in Ukrainian].
7. Clark, W. (2007). *Academic Charisma and the origins of the research of the university*. The University of Chicago Press.
8. Merton, R. K. (1968). *Social Theory and Social Structure*. The Free Press.
2. On education, Law of Ukraine No. 2145-VIII (2017, September 5) (Ukraine). *The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BVR)*, 38–39 [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
9. Clemence, M. (2023, October 24). *Politicians are the least trusted profession, while doctors and scientists are seen as the most trustworthy*. IPSOS.

Надійшла до редколегії 15.11.23

Liudmyla Shashkova, DSc (Philos.), Prof.
ORCID ID: 0000-0002-2054-0405
e-mail: profshashkova@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Svitlana Krylova, DSc (Philos.), Prof.
ORCID ID: 0000-0002-5528-7438
e-mail: lana.swetly@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ACADEMIC INTEGRITY AND ACADEMIC CHARISMA OF THE SCIENTIST: VALUES OF OPENNESS AND TRUST

The features of the connection between academic integrity and academic charisma of a scientist are considered. The question is topical in modern society because, on the one hand, scientific and educational institutions, especially universities, are increasingly competing in the scientific field. On the other hand, scientific achievements require social approval and social acceptability.

The ethos of science is comprehended, including its system of norms and values that regulate the activities of the scientific community, unite it into a whole, and establish connections with society. A high degree of trust in society towards the profession of a scientist and its reasons are demonstrated. It is revealed that the requirement to adhere to the values of scientific research – openness, objectivity, honesty, and solidarity – is possible only with the responsible attitude of scientists to defining criteria for proper research behavior and adequate response to violations of virtues. The principles of academic integrity are considered in this understanding.

At the same time, it is shown that science is a personal activity that requires concentration and individual self-immersion. Academic charisma is defined as the scientist's ability to make personal discoveries arising in a co-creative communicative space that includes the past, present, and future. The presence of academic charismatics in the educational and scientific space enlivens academic integrity, overcoming its formal and even self-repressive nature.

It is demonstrated that the path of a true scientist lies in moving from academic integrity, where one studies the previous tradition and honestly finds one's place among existing directions, to academic charisma, where there is an opportunity to create one's own direction and school. The academic charisma of a teacher, their immersion in the process of their own scientific creativity, inspires their students and followers to their own creativity. As a result, academic integrity becomes not something external and repressive but an internal core of a young scientist resonating with the need and ability to create in scientific activities.

Keywords: science, scientist, academic integrity, academic charisma, trust, ethos of science, scientific creativity.